

Tandrčak

Dičiji list na bunjevačkom jeziku • Subotica, jun-jul 2011. • Godina IV

broj
42-43

Bili smo na „Bejbi egzitu”

RIČ UREDNIKA

Draga dico,

Evo nas na kraju još jedne škulske godine i godine našeg druženja. Nadamo se da smo bili virni pratilac vašeg učenja bunjevačkog i napridovanja u svim ostalim predmetima koje učite. Prija neg i vaš „Tandrčak” ode

na raspust pozvaće vas na svoj rođendan i to treći. On će se održati 4. juna u 10 sati na Otvorenom univerzitetu u velikom amfiteatru.

Unaprid se radujemo susritu a na jesen zna se kreću nove zanimljivosti, igrokazi, pismice i sve ono od čeg se sastoji vaš i naš „Tandrčak”.

urednik:

mr Suzana Kujundžić - Ostojić

Tehnički urednik: Nikola Stantić
Saradnici: Ruža Josić, Ana Popov, Eva Bačlija, Branka Bešlić, Ana Vojnić Kortmiš, Tihomir K. Matković, Ružica Parčetić

Ilustrator: Bane Kerac

Štampa: Rotografika Subotica

CIP - Katalogizacija u publikaciji Biblioteka Matije srpske, Novi Sad 087.5

TANDRČAK : dičiji list na bunjevačkom / odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Ostojić. - 2008 br.1 - Subotica : Bunjevački informativni centar, 2008.- ilustr. : 30 cm Mesečno

ISSN 1820-6735

COBISS.SR-ID 228104199

Tavankućanima zlato

Za samo tri godine, koliko je prošlo od ponovnog aktiviranja Bunjevačkog kulturnog centra „Tavankut”, njevi mladi igrači su dobili zaslužen priznanje i zauzeli msto med uspišnim folklornim ansamblima.

Posli opštinske i zonske smotre folkloru u Bačkoj Topoli, koje je organizovao Savez amatera Vojvodine, starija dičija folklorna grupa se plasirala na pokrajinsku smotru u Novi Bečej.

Dok se čeko 22. maj, dan „vatre-nog krštenja”, rasli su i nestrpljenje i trema. Za dicu koja su se takmičila uzrasta od 5. do 8. razreda osnovne škole ovo je bilo prvo takmičenje.

S prvim zvucima tambure trema je nestala, sva lica igrača nasmijana a početni koraci igre ko da su krenili sami od sebe. Odlično uvižbanu i odigranu koreografiju „Momačko kolo” publika je nagradila gromoglasnim aplauzom i ovacijama. Sve to je još jedared pokazalo da su bunjevačke igre i nošnja zanimljive i drugima a ne samo Bunjevcima.

Četvoročlani žiri ode nije imo težak poso i proglasio je prvo msto.

Posli tušta godina u Tavankutu zafaljujuć dicit iz BKC „Tavankut” ponovo stigla zlatna plaketa s pokrajinske smotre.

Sotim je jedan od ciljova BKC-a „Tavankut” ispunjen, a to je nigovanje i promovisanje bunjevački igara u i izvan subotičkog „atara” ispunjen.

Prid ovom vridnom i talentovanim dicom je još jedan izazov i težak zadatak, zonska smotra koja se održava 28. maja u Apatinu. Takmičenje je naminjeno za uzrast od 15 godina pa navíše, na kojoj će učestvovat naša omladinska folklorna grupa. „Tandrčak” njim želi da se i ode lipo pokažu i uspiju osvojiti plasman na pokrajinsko takmičenje.

S. K. O.

Bunjevački na „Bejbi egzitu”

Ove godine 14. i 15. maja na Petrovaradinu u Novom Sadu je održan jubilarni deseti „Bejbi egzit”, il kako ga još zovu „Festival optimizma”.

To je manifestacija namijenjena prija svega doci pa i ciloj porodici di je na ogromnom otvorenom prostoru oko tvrđave na Petrovaradinu sve posvećeno dobroj zabavi najmlađi. Od dičiji pridstava, promocija razni proizvoda koji se dile doci (voćni jogurti, keksovi, hot dog...), slikarski radionica, skakanja na bandži džampu, pridstavljanja dičiji plesni grupa, dičiji radionica za muziku, horova, nacionalni manjina... Sve se to odvijalo na nekoliko lokacija: Bambino stejdž, Šarena bina Dunava, Bina šampiona, Bina talenata, Đački oskar. Ove godine bilo je oko 2.000 učesnika pridškuskog i škuskog uzrasta i oko 50.000 posilaca, zbog čeg je ovo

jedna od najveći manifestacija u Srbiji.

Na ovoj manifestaciji 14. maja učestvovalo je i Nacionalni savit bunjevačke nacionalne manjine, po prvi put. Na Šarenoj bini Dunava BKC „Tavankut” je savršeno izvo splet bunjevački igara a **Aleksandar Rukavina**, o kojem smo već pisali u prošlom broju, odpivo je somborski bećarac. Osvojio je sve simpatije publike, svojom veselom naravi, lipim glasom i cigurnim nastupom.

Na štandu di se sve moglo saznat o Bunjevcima, mrišila je pogača, prisnac i lakumići, slamarka **Ivana Dulić** pokazala je kako vište ruke i slamu pritvore u umitničko dilo. Maskota „Tandrčka” dilila je svim zainteresovanima stare brojeve „Bunjevački novina” i „Tandrčka”. A razdragana di ca u bunjevačkim nošnjama

privlačila su pažnju mnogobrojni prolaznika.

S. K. O.

Najbolji u „Lipoj riči”

U prostorijama Bunjevačke matice u subotu, 21. maja, održana je završna svečanost u okviru akcije „Bunjevačka lipa rič” koja traje već četiri godine.

Naime, ponovo su dica iz osnovni i sridnji škula Subotice i Sombora koja uče bunjevački, el samo vole pisat na maternjem jeziku, slala svoje prozne i poetske radove, a stručan žiri je izabro najbolje u više kategorija.

Takođe, bila je to prilika da se pridstavi i treći zbornik radova u kom su se našli radovi s prošlog, trećeg konkursa „Bunjevačka lipa rič”.

Žiri koji su činili **Ana Popov**, nosilac projekta, **mr Suzana Kujundžić Ostojić**, urednica „Bunjevački novina” i „Tandrčka”, te **Stipan Šarčević**, pridisnik Književnog odbora

u Bunjevačkoj matici, izabro je najbolje. U kategoriji mlađi uzrasta, poezija, pobedila je pismica „Rastanak s učiteljicom” **Dajane Crnković** iz OŠ „Đuro Salaj”, dok je najbolje prozno dilo, pripovitku „Mikulaš”, napiso **Zvonimir Rudinski** iz OŠ „Sonja Marinković”. Med starijim uzrastom poezijom se istakla **Viktorija Sudarević** iz OŠ „Ivan Milutinović”, a njena pismica „Čekaću te” osvojila je prvo mesto. Prva je bila i pripovitka **Miljane Ivić** iz OŠ „Bosa Miličević” „Tragam za svojim golubom”.

Prvo mesto u kategoriji sridnjoškulaca osvojio je **Stevo Proročić**, s „Gabrić ćuprijom”, a njegova pripovitka „Neposlato pismo” dobila je specijalnu nagradu, al mu i donela članstvo u Bunjevačkoj matici.

N. S.

Bunjevački sveci – Dove

Dove su, pored Uskrsa i Božića, najveći bunjevački svetac. Nji slavimo pedeset dana posli Uskrsa. To je dan kad je Bog svojim apostolima poslao svetog Duha. Okupljeni na molitvi, zajedno s Blaženom Dicom Marijom i još nekoliko pobožni žena, odjedared su čuli da duše niki jak vitar. Zdravo su se poplašili. Iznad njevi glava ukazo se Duh sveti u obliku goluba i vatreni jezičci. Tako su svi primili svetog Duha. Od tog doba krenili su svitu propovidat evanđelje. Svi su ji poštivali jel su apostoli bili ljudi koji su znali divanit tušta jezika, kad bi metnili na bolesnog ruku u ime Isusa Krista taj bi ozdravio, ničeg se nisu bojali i izbavljali su narod od kojekaki nevolja.

Okićeni pendžeri i kapije

Na Dove se kite pendžeri, kapije, košare, kokošinjci zovom. Običaj je da se divojke dan prije ovog sveca skupe i dogovore di će ić u kraljice, koje će pisme pivat, otkaleg će počet. A na sam svetac one idu od kuće do kuće i pivaje kraljičke pisme. To su lirske narodne pisme koje divane o dicit, škuli, katanama, divojkama, momcima, udovicama, lovcima... One se dile na: koračnice (dok idu selom jel po varoši), vesele i žalosne. Na kraju svakog stiha pivalo se: „Ljeljo, Ljeljo.” Ispivane su u šesteru, a ako je nedostajo koji slog onda se ubacivalo: „nano”

Kad krenu pivale su koračnicu:

*„Mi selu idemo,
Selo od nas biži,
A što od nas biži.
Mi mu ne idemo,
Da ga porobimo,*

*Već mi mu idemo,
Da ga veselimo!”*

Posli pozdrava, kroz stihove, pivale su o onom što je karakteristično za kuću, npr. ako u kući ima đaka onda se pivalo:

*„Evo naši đaka –
Na izbor junaka
I med njima, nane,
Đaće samouče.
Đaće samouče
Sam knjigu nauči.
Iz knjige mu kažu,
Da lulu ne puši...”*

Vragolasti i šaljivi pisama je zdravo malo. Med njima je najpoznatija:

*„Zec Boga moli,
Lisica ga dvori,
Na lisici perce,
Na kurjaku zvonce.”*

Pri odlasku domaćin dariva kraljice, a one pivaje.

*„Ustaj, car – carice
Čuju se kraljice,
Otvaram sanduke,
Pa vadi jabuke,
Te daruj kraljice:
Kralja i kraljicu...”*

Kad kraljice završe obalazak kuća, obično pridveče, idu opet kod glavne kraljice u kuću i tamo dile darove. Kako su često dobijale puno jaja, obično njim je kraljicina mama pekla kajgane.

Nedilju dana posli Dova slavimo Sveto trojstvo, zajedno Oca, Sina i Duha svetog.

Sveti Antun

Svetog Antuna slavimo 13. juna. Živio je prija 800 godina. On je zaštitnik siromašni, budući majki, putnika, ribara, mornara, stari ljudi, žetvi, konja, izgubljeni stvari, brodoloma, gladovanja. Zato se u narodu često čuje: „Sveti Antune, budi mi u pomoći.”

U nikim krajovima se na ovaj svetac blagosivaje ljiljani i dile onima koje voliš. Ima ko osuši njegove latice i nosi sa sobom u odilu. To ga podsica na čistoću i dobra dila koja je činio Sveti Antun i daruje mu mir i zaštitu od svi zala.

Njegove riči da čovik ne triba samo da divani i fali se nego da pokaže svojim radom koliko vridi, odnosno da „Riči iza koji ne stoji dilo su prazne riči” važe i danas za sve ljude.

Ruža Josić

Obdanište „Alisa”

Naše obdanište
zove se „Alisa”,
di se ono nalazi
sva dica u kraju
to dobro znaju.

Dica vole u „Alisu”
da dolaze,
tu se sigraje i uče
malo se namuč
al dosta nauče.

Obdanište je malo
dičije carstvo,
di cvata drugarstvo.
Kad se sigraje, kad uče,
i kad crteže svoje
bojicama boje.

Puno pismica nauče.
Uče deklamovat,
uče pivat,
Uče oni i brojove
a uče i slova.
Baš su vridna
dica ova.

Petar Vojnić Tunić

JA UČIM BUNJEVAČKI, A TI?

JA UČIM BUNJEVAČKI, A TI?

- jednočinka -

LICA:
narator
učiteljica
Tandrčak

učenik Blaško
učenik Joško
učenica Manda
učenica Kata

NARATOR

Stigo juni. Sunce zlatno
na đake se smije.
osmisima blagim, nižnim
njeva srca grije.
Dičije se oči cakle
od velike sriće,
nediljama već ji zovu
poljana i cviče.
Al sa klupe još njim kogod
krade litnje snove...
To nestrašan, nov Tandrčak,
šapatom ji zove.

TANDRČAK

Prošla nam je zdravo friško
i godina ova,
olistali već dračovi,
procvatala zova.
Listale su ruke vaše
redom moje strane,
bunjevački, bome, znate,
bolje nego lane.
Sve pismice, pripovitke,
igrokaze male,
sad čitate svi odreda
tečno, ko od šale.

Kako vidim, baš volite
bunjevački svi,
Čerez čeg ga voliš, Mande,
kaži sad nam ti.

MANDA

Bunjevački volim zdravo
još od prvog dana
kad je na me pogledala
tvoja prva strana.
O jeziku, i o rodu,
sad već puno znam,
naše pisme, naša kola
pivam, zaigram.
Radujem se svakom času
već godine tri.
Vridno učim bunjevački,
JEL GA UČIŠ TI?
(obraća se drugoj dći)

BLAŠKO

A ja sviram tamburicu
kadgod je prilika,
za Bunjevce tambura je
i ponos i dika.
I stihove uvijek pišem
za naš konkurs đaćki,

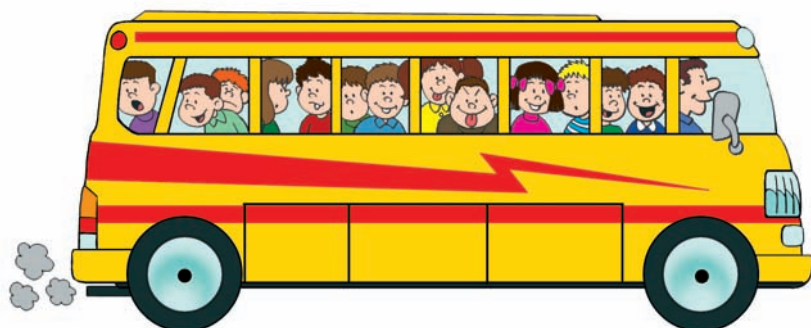
nigujem i čuvam tako
jezik bunjevački.

Priredbi se ja veselim
čila dana tri.

Bunjevački zdravo volim,
JEL GA VOLIŠ I TI?
(obraća se drugoj dći)

KATA

Pripravljat sam naučila
naša ila stara,
u krušnoj ji peći kadgod
pekla majka Mara.
Brez napora znam zakuvat
lakumiće, fanke,
pogaču s rogačom, makom,
i listiće tanke.
Učiteljica je naša
obaško volila
vodit nas u kujnu đaćku,
spravljat s nama ila.
Bili vez i šlingovanje
radili smo mi.
Bunjevački svem nas uči,
JEL GA UČIŠ TI?
(obraća se drugoj dći)

JOŠKO

Zauvik ću zapamtiti
 izlete, posite,
 autobus smija pripun
 pamti svako dite.
 Rašireni ruki nas je čekao
 Rokin salaš stari,
 alaj smo se svi tog dana
 tušta nasigrali.
 U sićanju mojem žive
 ti trenutki svi.
 Volim, volim bunjevački,
 JEL GA VOLIŠ TI?
 (obraća se drugoj dići)

UČITELJICA

Kako čujem, svi se svojim
 rodom ponosite,
 običaje, istoriju,
 s lakoćom učite.
 Svaki narod jezik čuva
 ne zaboravite,
 nikad ga se ne stidite,
 uvijek ga volite.
 Divanite, sačuvajte
 pradičovske riči,
 nek jezikom maternjim se
 svaki od vas dići.

TANDRČAK

A na jesen ja vas opet
 čekam, dićo mila,
 zapivajmo onu našu,
 nek polete krila!
 (pivaje „Tandrčkovu“
 himnu)

Ana Popov

Grad na nebu

Bio jedared udovac u poznim godinama pa je imo sina jedinca i malo stado koza. Drugog imanja nije imo, i od kad je osto brez žene, srce mu je bilo žalosno. Kasno je dobio sina, al je rano izgubio ženu. U njegovom selu, na obali Eufrata, svi su njim rado donosili darove i nudili pomoć kad je bilo potribna. Bio je poštivan i vridan čovik.

Udovac za sebe nije ništa tražio, nit se žalio na skroman život. Želja mu je bila, kada se za koju godinu stado umnoži, nač mladu za svojeg sina. Deran o tom nije ni razmišljlo, nit je šta znao.

Sanjo je o putovanju u daleka carstva. Slušajuc priče o karavanima trgovaca s Istoka, poželio je i sam upoznat

te neobične ljude, njev jezik i običaje. Kad je oca pritisla bolest, i učini mu se da bi mu sin mogo ostat sam, on mu kaže za svoju želju da odvoji polak stada, i nače mu ženu u zaminu.

Te noći derana uvati velik stra, da će mu otac nač ženu i da nikad neće imat priliku otić iz sela i upoznat Istok, putove kojima prolaze trgovci i sve krajove iz koji su donosili začine, zlato i nakit iz daleka. Nije bio ciguran kako i zašto, al imo je osičaj da ga sudbina zove da pođe na taj put.

Danima koji su uslidili, deran je gledao puteljak koji prolazi posrid sela, i vodi u pustaru i kamenjar daleko prema brdima. Iza ti brda, počinje nepoznato. Malo ko je iz sela imo potribu il želju da odlazi tako daleko. Bilo je opasno a niko nije ni virovo da i tamo ima išta do pustoši i suvog šiblja koje nosi vitar.

Jednog jutra je odlučio da se iskrade iz sela, ostavi stado za sobom i ponese zavežljaj s ranom i vodom. I taman je bio spreman izać iz kolibe, kad se na nebu ukaže srebrni grad, s tušta pendžera.

Deran pomisli da mu se možda pričinja, al senka koja je zaklanjala brda u daljini i zvukovi koji su iz tog grada dopirali, divanili su mu da je to stvarnost. Tad mu se glas obrati, blag ko povitarac:

„Ako pođeš s nama, odvešćemo te na Istok. Sve ćeš vidit u jednom danu, u jednom dahu. Ako pođeš sam, putovaćeš nediljama. I mnoge opasnosti će te vreat na tom putu”. Posli kraćeg razmišljanja, deran pristane da pođe s letećim gradom i ostavi za sobom zavežljaj, ne govoreć ništa ocu.

Kad je došlo veče, otac se vrati u kolibu i zatekne zavežljaj spreman za put o kojem ništa nije znao. Kad nigdi nije vidio svog sina, zabrine se tako da mu je pozlio. I dok su mu seljani ukazivali pomoć, njegov sin je s pendžera letećeg grada gledao prizore o kojima nije mogo ni sanjat. Toliko putova i gradova iza brda za koje su smatrali da ne kriju ništa do nove pustoši.

Deran je bio oduševljen jel je znao da je bio u pravu, pa je poželio i sać doli i upoznat ljude koji tamo žive.

Kad se grad spuštio, u jednakom čudu su ga ljudi gledali, ko što je i sam bio zburjen prizorom. I ljudi iz grada na nebu su mu kazali da iziđe iz grada i razgovara s ljudima s Istoka...

Deranu priđe par vršnjaka, odilo njim je bilo drukčije, lice njim je bilo drukčije, i njeve riči nije mogo razumit. Al se na poslitku svaki vratio svom ocu i materi.

Onda mu se nikim čudom obrati jedan deran koji ga je razumio. Njegov otac je trgovac pa ga je naučio mnoge jezike. **„Kad moj otac skupi dosta zlatnika, poslaće me u veliki grad da postanem kraljevski pisar. Onda ću se moć dobro oženit i učinit moju porodicu ponosnom”**, reče mu on.

U tom deran iz letećeg grada uvidi da i na Istoku očevi sanjaje snove za svoje sinove, i da malo novog ima naučit. On se vrati u leteći grad i zatraži da ga vrate u rodno selo, svojem ocu.

Kad je sašo s nebeskog grada, on potrči ka kolibi svoga oca i zdravo ga obraduje svojim povratkom. Živio je deran u rodnom selu i posto dobar čovik. Dobio svoje sinove i ćeri, ne misleć više na tuđinu.

T. K. Matković

Ko je Hari Potter?

Hari Džejms Potter, čuveni mladi čarobnjak je glavni lik serije knjiga škotske književnice **Dž. K. Rouling** i filmova zasnovani na njima. Knjige o Hariju Potteru čitaje svi bez obzira na godine. Hari Potter je rođen 31.jula 1980. godine u čarobnjačkom naselju, Godrikovoj dolini. Njegove roditelje **Lili** i **Džejmsa Potter** je ubio zli čarobnjak **Lord Voldemor** kad je Hari imo godinu dana.

Majka Lili je umrla dok je pokušavala da ga zaštiti, što je Hariju dalo jednu vrstu magične zaštite. Voldemor je pokušao ubiti Harija al su se njegove čini okrenile protiv njega samog, tako da je osto bez moći. Hari je nakon ovog obračuna postao slavan u čarobnjačkom svitu. Odrasto kod tetke i tetka, **Darslijevi**, koji imaju sina **Dadlija**.

Saznanje o poriklu i porodici

Malo prija jedanaestog rođendana, Hariju počimaje stizati pisma sovinom poštom. Pristigla pisma sakrivaju tetka i tetak jer ne žele da Hari sazna istinu o svom poriklu. Na sam jedanaesti rođendan pojavljuje se **Rubijus Hagrid**, čuvar ključova na Hogvortsu (škola magije i čarobnjaštva). Rubijus otkriva Hariju istinu o njegovom poriklu i porodici. Hari odlazi na Hogvorts na peron devet i tri četvrtine. Na peronu upoznaje **Rona Vizlija**, koji mu postaje najbolji drug. Takođe, u Hogvortsu upoznaje i **Hermionu Grendžer**, koja

mu kasnije postaje najbolja drugarica, **Nevila Longbotoma**...

Glumci stekli i slavu i bogatstvo

Hari Potera u filmovima glumi mladi engleski glumac **Danijel Džejkob Redklif**, dok Hermionu Grendžer glumi **Emma Šarlot Dajer Votson** engleska glumica. Emma je postala svitski poznata glumica zafaljujuć filmskom serijalu *Hari Potter* a zafaljujuć ovom filmu stekla je i bogatstvo. Rona Vizlija glumi **Rupert Grint** dok **Tom Felton** glumi zlog **Drakoa Malfoja**.

Interesantno je da je irski glumac **Majkl Gambon**, koji u serijalu o Hariju Potteru igra **Dambldora**, najznačajniju osobu u svitu magije, izjavio je da nikad nije pročitao nijednu knjigu o avanturama mladog čarobnjaka, nit ji namirava čitat.

Sedam filmova avanture i čarobnjaštva

Do sad je snimljeno sedam filmova o Hari Potteru i to: Hari Potter i Kamen mudrosti, Hari Potter i dvorana tajni, Hari Potter i zatvorenik iz Askabana, Hari Potter i vatreni pehar, Hari Potter i Red feniksa, Hari Potter i polukrvni princ i Hari Potter i relikvije smrti.

Ukoliko želite više da saznate o filmovima i knjigama s ovim glavnim junakom potražite informacije na sajtu www.hpserbia.com.

Branka Bešlić

Motivacija za školsko učenje

Cigurno ste tušta puti čuli za rič motivacija. Motivacija je pokretačka snaga ljudskog ponašanja. Ona nas usmirava da što god radimo. Kad je rič o škuli, naročito je izražena kod učenja. Učenici koji su motivisani za učenje postižu mnogo bolje rezultate od nemotivisani učenika.

Postavlja se pitanje: **Šta sve utiče na motivaciju?**

Na motivaciju prija svega utiče naš odnos prema predmetu koji učimo tj. dal nam je predmet interesantan i dal gradivo i zadaci predstavljaje izazov za učenje tako da samo učenje pridstavlja zadovoljstvo. Nastavnik koji pridaje predmet takođe je veoma važan jel od njegovog načina pridavanja, kako približi i učini predmet koji pridaje, interesantan učenicima, zavisi u kojoj miri će bit učenici motivisani za učenje.

Šta učenici mogu uradit povodom motivacije?

Važno je prija početka učenja odgovorit sebi na pitanje: Zašto učite? Koji je razlog vašeg učenja?

Razlozi mogu bit različiti. Možete učit jel želite dobit dobru ocinu, jel se takmičite s drugom iz klupe ko će dobit bolju ocinu, jel treba da popravite slabu ocinu, jel vam treba dobar prosek na kraju godine zbog upisa u sridnju škulu, da bi vas roditelji nagradili.... Razlozi su različiti za svakog učenika, kogod uči da dobije nagradu, kogod da izbigne kaznu a kogod zato što voli da uči il zato što je sebi postavio za cilj da upiše željenu sridnju škulu.

Kad odgovorite na pitanje, otkrijete razlog učenja, slideći korak je postavljanje cilja. Morate definisat cilj učenja. Nakon što definišete cilj učenja, rasporedite učenje na manje smisaone ciline.

Nadite ono što je interesantno

Pokušajte nač što god interesantno u svakoj novoj lekciji da bi vam učenje bilo zabavno. Potražite na internetu i u enciklopedijama zanimljivosti o onom što učite.

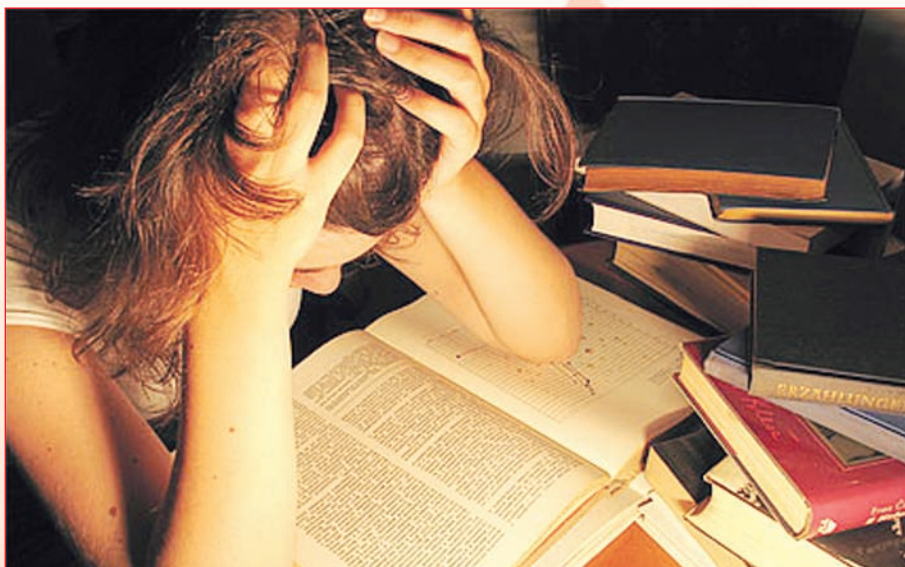
Nike predmete ne volimo ne zato što nam nisu privlačni i interesantni, nego zato što ji pridaju nastavnici prema kojima imamo negativan stav.

Virujem da je teško privazić ovu antipatiju al mislim da ako definišete razlog i cilj učenja, drugim ričima da vi imate dobit od učenja i da je nastavnik tu sporedan, virujem da ćete uložiti trud i te predmete dobro naučit.

Dobro zagrijte stoc

Bliži se kraj škulske godine. Provire znanja, pismene i usmene su sve češće. Učenje dodatno otežava lipo vrime, jel ko misli o učenju kad su na igralištu svi drugari. Triba da budete svisni da ocine koje sad dobijete teško ćete ispraviti pošto neće bit vrimena za ispravljanje. Na vama je da sidnete, zagrijete stoce, počnete s učenjom i naravno primenite sve ono o čemu smo pisali a tiče se motivacije za školsko učenje.

Branka Bešlić, psiholog

Paun – tica najlipša

Ima dosta tica koje žive pored nas. A da zapravo ne znamo otkaleg su one poriklom i kako su stigle u naše krajeve. Jedna od taki tica je cigurno i paun. Ovaj lipotan spada u najkitnjastije ptice koje su nam dostupne za vidit. Postoji više varijeteta ove tice. Kod nas se odomačila vrsta pauna koja je poriklom iz Indije.

U ovoj zemlji je izabran i za jedan od nacionalni simbola. Takođe postoje varijeteti iz Burme i sa ostrva Java. Ko i u Afriki, u državi Kongo, di živi ne toliko šaren srodnik dvi pomenute skupine. Pauni se legu u šupljini drveta il na zemlji, i šumske su tice, di se osićaje najsigurnije od grabljivica koje bi ji mogle uvatit na čistini.

Ženka podize tiće

Kad mužjak jedared osvoji ženku svojim šarenim repom i dozivanjom koje se čuje kilometrima unaoklo i ostaje joj vيران. Pauni znadu ostat virni do kraja života. Kad se tići izlegu, ženka vodi leglo i brine se o njima. Dok mužjak nema toliko važnu ulogu u njevom podizanju.

Pauni se rane raznim simenima, cvicom, insektima, pa čak i manjim životinjama, ko što su gušteri i vodozemci manje veličine.

U raznim mitologijama, virovanjima...

Lipota ove tice nije prošla nezapaženo ni kroz istoriju. Tako je u grčko-rimskoj mitologiji poistovećen sa boginjom Herom. A virovalo se i da su oči na repu Argusove, to jest da ji je tako dobio. Virovalo se da su to oči zvizda na nebu.

U hinduizmu, paun takođe ima svoje značajno misto i božanstvo za koje se veziva. A krse ga i dobre osobine ko što su: strpljenje, ljubaznost, saosićajnost i znanje.

Vavilonci i Persijanci su ga smatrali za čuvara monarhije, i često je znao bit ugraviran u tron na kojem sidi vladar. U kršćanskoj viri, paun pridstavlja vični život. Dok je u nikim drugim učenjima, paun smatran za ticu feniks, koja se, viruje se, ustaje iz pepela i ponovo rađa.

T. K. Matković

Čovče, ne srdi se

Ovu popularnu igru su mnogi od vas više puta sigrali, a niki je cigurno i imaje kod kuće. Međutim, malo ko zna da je ova igra **nastala u Nimačkoj**, početkom XX vika. Tačnije, 1907. godine igra je postala dostupna za tržište **1914. godine** i prodala se u čak 70 miliona kopija. Što **Jozef Fridrih Šmit, njezin tvorac**, vjerovatno nije mogao ni sanjat dok je osmišljao pravila igre.

A kaka su pravila igre?

Možda se pitaje oni koji nisu sigrali ovu igru, a volili bi znati, jednostavno je. Igru mogu sigrali i mala dica, već od pet godina, pa na više.

Za igru je potrebno najmanje dva igrača, da bi imala smisla, jel je takmičarskog karaktera i kogod bi, po pravilu, moro biti pobidnik. U toku igre mož biti najviše četvero igrača.

Svaki igrač kontrolise i upravlja s

četiri figurice iste boje na startu. Crvena, zelena, žuta i plava, su boje figurica koje možete voditi.

Postoje razna pravila za svaku specifičnu situaciju, koja ovom prilikom nećemo ređati, jel bi ovaj tekst bio znatno duži. Kašćemo toliko, da je cilj igre provesti što više figurica od svoje startne pozicije, napraviti pun krug, i vratiti se na start, prije nego što učine drugi igrači.

U tom pokušaju, protivnik ne mož slati figurice na vaša startna polja, i naravno možete izgubiti jednu ili sve figurice ako se protivnička figurica,

bacanjem kocke nađe baš na mjestu koje već okupira vaša figurica.

Ako imate dvije šestice

Sve zavisi od slučajnosti i zbira dvije bacene kockice. Dvije šestice omogućavaju vam da bacate još jedared. Mada se vrlo rijetko dese. Ako izgubite sve figurice u toku igre, ispadate i protivnik vam je automatski postao pobidnik. Bez obzira dal mu je ostala samo jedna figurica, ili sve četiri. Ova igra je popularna, kako u našoj zemlji, tako i u većem dijelu Evrope.

Međutim nije jedina. Mnoge slične igre postojale su i prije nje, u drugim krajevima svijeta. Tako su Indijanci u Sjevernoj Americi imali svoju varijantu ove igre, za koju su koristili sitne kosti životinja i kamenčiće. A sličnu igru su imali i kolonisti koji su naselili Sjevernu Ameriku.

T. K. Matković

Najopasnije životinje

Na cilom svitu ima tušta zanimljivi, raznoliki životinja. Nikima od nji se ranimo, nike nas čuvaje, s nikima se sigramo al ima i oni koje nas mogu koštati života. Svaka od nji koristi različito oružje: zube, snagu mišića, otrov - al svima njim je zajedničko da su opasne i mogu da ubiju čak i čovika. Na sriću, većina nji živi daleko od ljudi, pa ne postoji mogućnost ni za napad. Med najopasnije ubrajamo životinje koje ćemo opisati u ovom broju vašeg „Tandrčka“.

KOMARAC - je šampion med najopasnijim životinjama. Možda izgleda smišno al ova životinjica godišnje usmrti tušta ljudi. Oni žive svudak na svitu al su opasni samo oni koji žive u Afriki i Aziji - komarci malaričari. Oni se razvijaju u stojećim vodama di polažu jaja. Pored tog potrebni su njim i sisari od koji će ženka uzimati krv i biljke kojima će se raniti i mužjak i ženka. Budu se samo ženke svojim rilicama.

Dok uzimaju krv one ubrizgavaju i malo pljuvačke u kožu žrtve koja izaziva neprijatan svrabež. Baš ta pljuvačka može biti zaražena malarijom i, ako se ne liči, može čovik od nje i umrit.

ZMIJE OTROVNICE - su zauzele drugo mjesto. Zmije su gmizavci što znači da nemaju noge nego je ulogu kretanja priuzelo cijelo tijelo. Med zmijama razlikujemo otrovnice i neotrovnice. **Otrovnice** su drečavi boja, kratkog repa a glava njim je trouglasta i imaju vratno sužavanje. **Neotrovnice** su sivkaste, spljoštene jajolike glave i nemaju vrat. Na svitu postoji oko 2.000 vrsta zmija a svaka deseta je otrovna.

Najpoznatije med njima su **kobre**. One se rane mišovima, pacovima, žabama, ticama pa tako mogu biti i od koristi. Njezin otrov može usmrtiti čovika u roku od po sata ako ne dobije protivotrov. A lik se pravi baš od njezinog otrova. Zato u nikim zemljama postoje ljudi koji su po zanimanju zmijolovci. To je dobro plaćen posao jer gram zlata i gram otrova košta isto. Al zdravo ritko se ljudi odlučuju za ovo zanimanje jer kobra može štrciti otrov i na daljini

od dva metra pa ti onda novci nikad neće ni tribat.

ŠKORPIJE - su zauzele „bronzanu” medalju i treće mesto. One su najstariji kopneni zglavkari. U nji ubrajamo rakove, paukove, stonoge... Škorpija ima više od 1.500 vrsta a samo su 25 vrsta otrovni. Pa, ipak, i toliko malo vrsta usmrtno više iljada ljudi godišnje. One napadaje plen tako što mu se približe, ubodu ga vrvom repa jel otrov izbaciti na udaljenost i do jednog metra. Na našu sriću ove životinje ne žive u našoj okolini, a one malobrojne koje se mogu nać u Srbiji mogu usmrtiti samo miša!

VELIKE MAČKE - u velike mačke ubrajamo lavove, tigrove, pume, geparde, jaguare a med njima najopasniji su lavovi. Oni žive u Africi i Aziji. Mužjak ima veliku grivu i dugačak rep. Ženke nemaje grivu. One su brže i vridnije pa love ranu za svoju familiju. Lav ima zadatak da čuva čopor. Priko dana se odmaraje od noćnog lova dok traje varenje dobre gozbe. Čovika napada samo ako je

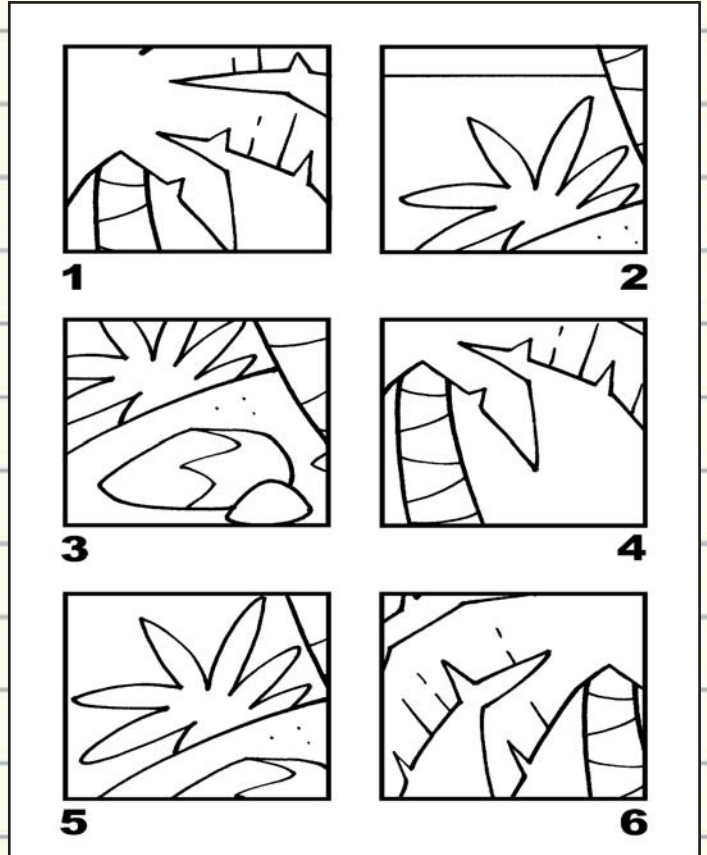
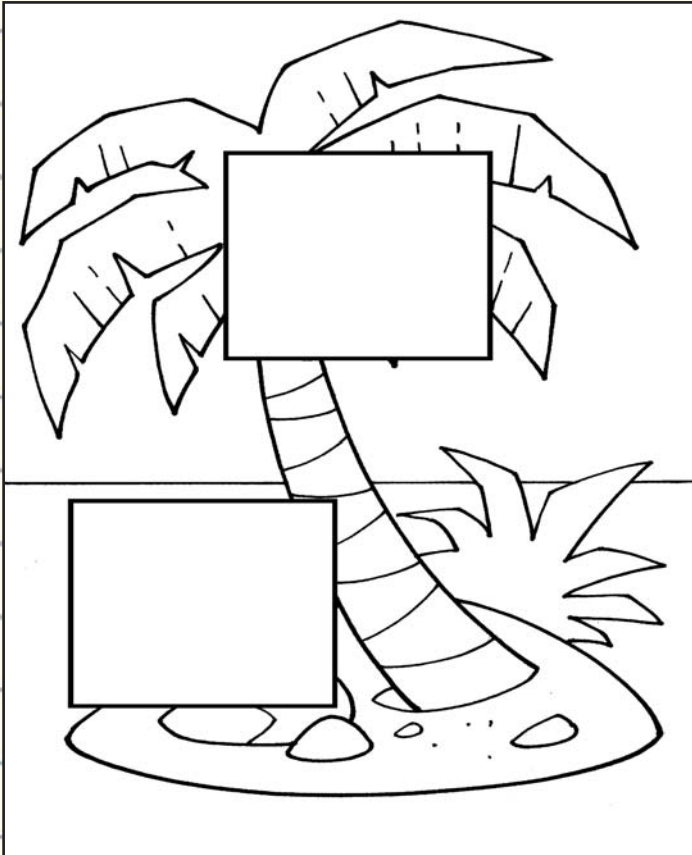

ranjen jel mu priti opasnost. Ljudi kažu „Hrabar ko lav; bori se ko lav” za onog ko se brez bojazni i otvoreno bori do poslidnjeg daha. Mi se lavova ne moramo bojat jel oni ne žive u našim krajovima. Možemo ji vidit samo u ZOO.

KROKODILI - peto mesto! Dugački su do sedam meteri. Žive u tropskim rikama Azije, Afrike i Amerike. Debela koža pokrivena je koštanim pločicama i kvrgavim izraštajima.

Ima velike, strašne i snažne zube kojima lako mogu slomit kosti i raskomadat plen. Krokodil se pritaji na obali jel u plićaku i mož satima vrebati žrtvu a kad je uvati ne mož se niko iskobeljat iz jaki čeljusti. Istraživači su zabilužili da je bilo ribarski plemena na riki Nil koji se nisu bojali krokodila. Oni su ji, sam Bog zna kako, lovili, sladili se njevim mesom, a tilo mazali krvlju virujuć da će tako postat neranjivi. **Ruža Josić**

KOJE DETALJE S DESNE SLIKE TRIBA UMETNIT U LIVU, DA BI SE DOBILA KOMPLETNA SLIKA?

PRONAĐI RAZLIKE IZMED LIVI I DESNE SLIKE!

KOLIKO BUVA

Ušo čovik u apoteku i kaže:

- Dobar dan, molim Vas, dajte mi prašak protiv buva.
- Za koliko? pita apotekarka.
- Ne znam, nisam ji brojo.

BUNJEVAČKE NARODNE IZREKE

Dok je vika biće lika.

Dok se dvojica svađaje, treći se raduje.
Dok se luda ne zagleda, pametan će proći.

Dok spava kruva ne ište.

Dolaziti samo na solilo.

(Navraćati samo za vrime ila.)

Doletio ko brez duše.

Donet na pladnju.

(Dat brez uloženog rada.)

Iz knjige „Narodne umotvorine bački Bunjevaca“ Marko Peić i Grgo Bačlija

ZABORAVNOST

Divani dida Antuš s njegovim unukom Stipanom.

- Da ti kažem Stipane, dvi su stvari zdravo rdave u starosti.
- Nalte dida Antuše, a koje su te dvi stvari?
- Prva je što čovik zdravo brzo počme zaboravljat.
- A druga dida?
- E nek ide u peršin, zaboravio sam!

KOLIKO IMA REBARA

Učiteljica pita đake:

- Dico, dal znate koliko imate rebara?

Javlja se Stana:

- Probala sam izbrojiti, al nisam uspila. Zdravo me čakljika kad brojim.

TRI PROSTE REČENICE

Učiteljica prozvala Stipana pa mu kaže:

- Stipane, kaži ti meni tri proste rečenice.
- Ju, učiteljice. Ta di bi ja. Ja sam fino odranjen!

PITALICE

Di najčešće lituju moljci?

- U zimskom kaputu.

Zašto lavovi idu živo meso?

- Zato što ne znadu kuvat.

Kako se najlakše vaćaje vive-
rice?

- Popneš se na granu i glu-
miš lišnik.

Šta putuje svitom a uvek osta-
ne u čoši?

- Poštanska marka.

Kako se triba obuć kad ti je
zdravo ladno?

- Brzo!

Šta ljudi prave a ne mož se
vidit?

- Buka.

NEŽNOST

Išo jež pustinjom pa neleti
na kaktus.

- Ju, gospođo, što imate
glatku kožu!

